מסורת הש"ס

א) [לעיל יא. ברכות לה.], ב) לעיל יא:, ג) סדר עולם פ' כב, ד) [במדבר כט], ה) [דף יא:], ו) [ע"ב], ז) שייך לע"ב,

תורה אור השלם

1. לְדָוִד מִזְמוֹר לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: תהלים כד א

2. וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ: תהלים צד כג

3. בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד יְיָ וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: יחזקאל מ א

רבינו גרשום

נסכין הבאין בפני עצמן כדאמרינן במס' מנחות (דף קז.) האומר הרי עלי יין לא יפחות מג' לוגין: [או דלמא] על אכילה ושתיה דמזבח על זבח הקרב עם נסכיו: [והתני רב מרי על עולותיכם וגו' אלא לאו דנסכין {הבאין} בפני עצמן א) דבטל תמיד]: אי הכי כיון דאי בעי מצי למימר שירה שלא על הקרבן לימא נמי אנסכים: נפיק מינה חורבא. דסברי דדינא דנסכים לא מצו קרבי אלא ע"י שיר [ואי ליכא לויים לא הוו מקרבי להו ואינהו לא בעו שיר: בעשרים וחמש שנה לגלותינו. לגלות יכניה: ארבע עשרה שנה אחרי אשר הוכתה העיר. לגלות צדקיה: שראש השנה שלה בעשור דלא אשכח שיום ר"ה דהוי בעשור אלא יובל ביוה"כ אלמא בשנת י"ד יובל הואי: ואי ס"ד בחד בשבוע חרב מחד בשבוע עד לחד בשבוע תליתאי ט"ו הוו ולא איקלע יובל עד שנת ט"ו אלא ש"מ מדאמר קרא בי"ד שנה ותו לא וההיא הוה יובל לא משכחת לה דחרב הבית אלא בשנה שניה לשבוע ואישתכח דאתא יובל בי"ד שנה: אמר רבינא לעולם בחד בשבא חרב ודקא קשיא לך לא איקלע יובל עד ט"ו תריץ הכי י"ד שנה אחר שנה שהוכתה דהוו להו ט"ו בהדי ההוא שנה שהוכתה]: אי הכי כיון דחשבת י"ד בר מההיא שתא דחרוב: עשרין ושית הוויין והא כתיב בכ"ה [שנה]: [דאמר מר] גלו בז' גלו בח' לאחר ד' שנים שגלה יהויקים גלה יחזקאל עם יכניה: גלו בי"ח. לאחר גלות יהויקים גלו עם צדקיה וחרב הבית: משב. כשגלה יכניה ועד י"ח כשחרב הבית י"א שנה וט"ו כדאוקמת אחר שנה שהוכתה העיר דהיינו כ"ו וקרא אמר בכ"ה לגלותנו אלא ודאי י"ד הוו ותו לא דהוו להו כ"ה שנים. אמר לך רבינא ולדידך דתריצת הכי בי"ד מי ניחא דליהוו כ"ה שנים ותו לא מכדי גלו [נמי] בי"ט ובעל כורחיך הוי כ"ו אלא מאי אית לך למימר דליהוו כ"ה ותו לא לבר משתא דגלו בה דלא חשיב [דבצר] ההיא שנת י"ט דגלו אלא י"ח ולא הוו אלא י"א וי"ד דהוו כ"ה: לדידי נמי. קא חשיב י"ד לבר מההיא שתא דגלו בה דמטפי לה כדאמרן: מ"מ גלו בי"ט לרבינא קשיא דאי חשיב משב ועד י"ט י"ב ובתר הכי י"ד הויין כ"ו דרבינא מטפי: אמר לך רבינא מי סברת ג' גליות הוו האי דקאמר משב ועד י"ח ומשב ועד י"ט לא הוו אלא שתי גליות דהאי דקאמר גלו בז' גלו בח' היינו חדא שתא וכן נמי גלו בי"ח גלו בי"ט חדא שתא והאי דקאמר [ליה מי סברת] ג' גליות ולא אמר ד' גליות משום דאיהו לא קא איירי בח' אלא משב ועד י"ח ומשב ועד י"ט קאמר הלכך קאמר ליה מי סברת ג' גליות גלו: גלו. [גלות יהויכין] בשבע לכיבוש יהויקים שהיא שמינית [למלכות] נבוכדנצר וגלו בגלות צדקיה בי"ח לכיבוש יהויקים שהיא י"ט לנבוכדנצר ולא הוו אלא ב' גליות ובין גלות (יהויקים) [יהויכין] לגלות צדקיה לא הוו אלא י"א שנה:

גמרא

איבעיא להו נסכים הבאים בפני עצמן טעונין שירה או [א]אין טעונין שירה כיון [א]דאמר [א][רבי] שמואל בר נחמני א"ר יונתן מנין שאין אומרים שירה אלא על היין [וכו'] אמרינן או דלמא על אכילה ושתיה אמרינן אשתיה לחודה לא אמרינן: [ב]ת"ש ר' יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וכו' האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי הוה [א] בשבעה עשר בתמוז בטל התמיד ואלא דעולת נדבה והא תני רב מרי בריה דרב כהנא דלא צריכא אלא לאו דנסכין אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה דיומיה [1]לה' הארץ ומלואה [2]וישב עליהם את אונם בשירה דארבעה בשבא הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו והא עומדים על דוכנן קתני כדריש לקיש דאמר ר"ל אומר שירה שלא על הקרבן א"ה בנסכים נמי לימא נפיק מיניה חורבא: גופא ר' יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וכו' בראשונה במוצאי [ב]שביעית מי משכחת לה והכתיב [3]בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר איזו היא שנה שראש השנה בעשור לחדש הוי אומר זה יובל ואי ס"ד בחד בשבוע חרוב מחד בשבוע לחד בשבוע תמני לחד בשבוע אחרינא [ב] חמש עשרה הוויין אמר רבינא בארבע עשרה שנה אחר שנה שהוכתה העיר א"ה בעשרים וחמש שנה עשרים ושש הוויין דאמר מר גלו בשבע גלו בשמונה גלו בי"ח גלו בי"ט משב ועד תמני סרי חד סרי וחמש עשרה עשרים ושית הויא אמר לך רבינא ולדידך מי ניחא מכדי גלו נמי בתשע עשרה משב ועד תשסרי תרתי סרי וארבע סרי עשרים ושית הויין אלא מאי אית לך למימר לבר משתא דגלו בה לדידי נמי לבר משתא דגלו בה מכל מקום תשסרי לרבינא קשיא מי סברת שלש גליות הוי [ג] גלו בשבע לכיבוש יהויקים שהיא שמונה לנבוכד נצר גלו בשמונה עשרה לכיבוש יהויקים שהיא תשע עשרה לנבוכד נצר [ג]דאמר מר שנה ראשונה כיבש נינוה

שניה

רש"י

נסכים הבאין בפני עצמן. כגון שהביאו היום קרבן ליבור ולא הביאו נסכים עמו והביאום למחר דאמר מר (מנחות מד:) מנחתם ונסכיהם ד) בלילה מנחתם ונסכיהם אפי' למחר: **אכילה ושתיה.** קרבן ונסכים: **והא תני רב מרי בריה דרב כהנא.** לעיל ה) דאין עולת נדבה טעונה שיר שהרי אין זמנה קבוע: **ותסברא.** דלהם שירה אמרו באחד בשבת: **נפיק מיניה חורבא.** דאתי למימר כי היכי דנסכים הבאים בפני עצמן רשות נסכים הבאין עם הקרבן נמי רשות: **לגלותנו.** גלות יהויכין והחרש והמסגר ויחזקאל היה מהם (ב): **יובל.** ראש השנה שלה ביום הכפורים דתוקעין ב"ד בשופר ונפטרים עבדים לבתיהן ושדות חוזרות לבעליהן ואז נראית שהיא יובל. אלמא שנת היובל הוה בשנת י"ד לחורבן הבית וקס"ד בהדי שתא דחורבן קאמר ויובל הוא לעולם במוצאי שביעית דשנת מ"ט שביעית היא: **ואי ס"ד במוצאי שביעי' חרוב.** היכי משכחת לה י"ד ד] לבהדי דתיהוי במוצאי שביעית אחד בשבוע וכו' ה]: **אחר שנה.** וכי חשבת ט"ו שנים משנת היובל למפרע משכחת חורבן במוצאי שביעית שהיא שנת ל"ו למנין יובל זה: **אי הכי.** דבשנת ט"ו לחורבן הוי ההיא נבואה כ"ו לגלות יהויכין הואי: **דאמר מר גלו.** ישראל עם יהויכין: **בשבע.** בשנה שביעית לכיבוש יהויקים: **גלו בשמונה.** כלומר שאותה גלות היתה בשנה שמינית למלכות נבוכדנצר דשנה שניה למלכותו כיבש יהויקים כדמפרש לקמן ו): **גלו בי"ח.** עם צדקיהו והיא היתה חרבות ירושלים והיא היתה שנת י"ח לכיבוש יהויקים והיא שנת י"ט לנבוכדנצר: **משב ועד תמני סרי.** משנה שביעית שהוא גלות יחזקאל עד תמני סרי שהוא חורבן הבית חד סרי לבהדי שתא דגלה בה יחזקאל ולבר משנת החורבן דמנינו לה בהדי הנך דמחורבן ועד יובל וחמיסר דמחורבן ועד יובל עם שנת החורבן ושנת היובל אשתכח דכ"ו הוו מהשתא ו] דגלו בה ועד יובל והיכי אמר יחזקאל בעשרים וחמש לגלותנו היה יובל וס"ד דבהדי שתא דגלו ז] קאמר: **ולדידך.** דבעית למימני לשנת החורבן בהנך ארבעה עשר מי ניחא: **מכדי גלו נמי בי"ט.** דס"ד דהאי מתרץ דג' גליות הוו דהא דתני גלו בי"ח ובי"ט הוו שני גליות וסבר ח] דבשמונה עשר הוה חורבן וכי מנית נמי ארביסר לבהדי שנת חורבן ושנת היובל משכחת לה עשרין ושית (ג) בגלות יהויכין שהיתה בשנת שבע ולבהדי שתא דגלו בה: **אלא מאי אית לך למימר.** האי דקאמר יחזקאל בעשרים וחמש לגלותנו: **לבר משתא דגלו בה.** יהויכין ויחזקאל ט]: **מ"מ תשסרי לרבינא קשיא.** דהא ודאי בגלות האחרון היה החורבן וכיון דאמר רבינא חמיסרי שנים עד היובל ומגלות יהויכין ועד שנת חורבן שהוא בי"ט הוו חד סרי לבר משתא דגלו בה ולבר שנת החורבן וחמיסרי הא עשרין ושית: **מי סברת ג' גליות הוו.** הש"ס הוא דקא מתרץ דהאי דאמרן לעיל גלו נמי בתשסרי לאו מלתא היא דחד גלות הוה דבשמונה עשר לכיבוש יהויקים הוו חרבות ירושלים שהיא תשעה עשר לנבוכדנצר הלכך משב ועד תשעה עשר לבר משתא דגלו בה יהויכין ויחזקאל ולבר שנת החורבן וט"ו עם שנת החורבן ושנת היובל הרי כ"ה: **דאמר מר.** בסדר עולם: ו) **כיבש יהויקים.** לאו גלות הוא דלא הגלה שום אדם אלא כבשו לעבד תחתיו ועבדו שלש שנים כדכתיב (מלכים ב כד) ויהי לו יהויקים עבד שלש שנים וישב וימרד בו ג' שנים כדכתיב בדניאל בתחלתו בשנת שלש למלכות יהויקים נבוכדנצר ירושלים עלה י] ותניא בסדר עולם אפשר לומר כן והלא לא מלך נבוכד נצר עד שנה רביעית ליהויקים כדכתיב (ירמיה כה) הדבר אשר היה על ירמיהו על כל עם יהודה בשנה הרביעית ליהויקים היא השנה הראשונית לנבוכדנצר אם כן מה תלמוד לומר בשנת שלש [דניאל א] למרדו שהיא ששית לכיבושו והוליכו לבבל והמליך יהויכין תחתיו וכתיב בסוף דברי הימים [ב לו] ולתשובת השנה וגו' אלמא בשנת שבע לכיבוש ראשון של יהויקים גלה יהויכין וכתיב בסוף מלכים [ב כד] ויצא אליו יהויכין מלך יהודה וגו' אלמא שביעית לכיבוש יהויקים היא שמינית למלכות נבוכד נצר

והיינו

תוספות

נסכים הבאים בפני עצמן טעונין שירה או לאו. פי' יא] נסכים מקרבן ליבור שלא הקריבו ביומו ולמחר מקריבין כדדרשי' (מנחות דף מד:) ומנחתם עד עשרה ימים וליכא לפרושי אם התנדב אדם מנחת נסכים יב] דאפי' הביאו קרבן חובה קרבנו אין טעון נסכים ומיירי ודאי שמקריבה ביום אבל מקריבה בלילה [הא] א"ר אלעזר מה כפרה ביום אף שירה ביום: **ותסברא** שירה דיומיה לה'. ואי נמי נסכים הבאים בפני עצמן טעונים שירה היינו שיר של יום יג] שמביאין אותו ולא שיר שהיה ראוי ביום הבאת קרבן:

מחד בשבוע לחד בשבוע. למפרע קחשיב ט"ו שנה:

אמר רבינא. בי"ד אחר שנה שהוכתה העיר יד] [דהיינו] בשנת ט"ו לחורבן אז היה יובל: **אי** הכי. דהוה שנת ט"ו לחורבן עשרין טו] וה' הויין כ"ו הויין דאמר מר גלו בז' פי' בז' לכיבוש יהויקים שכיבש בד' למלכותו והוא מלך י"א שנה ובאותה שנה הרג טז] יהויקים והמליך יהויכין בנו ג' חדשים ולתקופת השנה באותה שנה הגלהו לבבל והחרש והמסגר ואז היה גלות דיחזקאל: גלו בי"ח לכיבוש היינו כשהוכתה העיר: **משבע** שגלו בה עד תמניסר שחרבה העיר. בלא תמניסר עצמו שהוא מנין יז] דט"ו חדסר דשנה שביעית שגלו בה היא היתה שנה אחרונה ליהויקים ושוב מלך צדקיהו י' שנים לפני שנת החורבן וט"ו כ"ו הויין בשלמא אי אמרינן די"ד שנה לחורבן עצמו קאמר ניחא די"ד וי"א הם כ"ה אלא כיון דאמר דהוה שנת ט"ו קשיא ומאי לשנויי דשנה שגלו בה היא היתה שנה ראשונה לצדקיהו וליכא אלא י' שנים מן הגלות עד שנת של חורבן אלא קים ליה דאינו כן דהגלות היה באותה שנה יח] שנמנית ליהויקים א"כ איכא אחד עשר שנה: **ולדידך** מי ניחא. מכדי גלו בי"ט שנה והיינו כשהוכתה העיר מז' עד י"ט י"ב הוו וארבסרי כ"ו הויין ומאי למיפרך לפי שיטתן שהיה סבור די"ח וי"ט שני גליות דא"כ היכי מתוקמא אי הוכתה בי"ח לא הוכתה בי"ט ואין להקפיד דסוגיא בעלמא הוא ולמסקנא ניחא:

הוה

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ו מהלכות תמידין הלכה ח ופ"ג מהל' כלי מקדש הל' ב:

מא ב מיי' פ"י מהל' שמיטה ויובל הלכה ג ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' חובה מי הוה הא בשבעה: (ב) רש"י ד"ה לגלותינו וכו' מהם הס"ד ואח"כ מ"ה זה יובל: (ג) ד"ה מכדי וכו' מגלות יהויכין:

מוסף רש"י

שניה עלה וכיבש יהויקים. קראי קא דריש בסדר עולם, כתיב בראש ספר דניאל בשנת שלש למלכות יהויקים בא נבוכדנצר בירושלים ויתן ה' את יהויקים בידו, אפשר לומר כן והלא לא מלך אלא בשנת ארבע ליהויקים, שנאמר בספר ירמיה (מה) הדבר אשר היה בשנת הרביעית ליהויקים היא שנה הראשונה לנבוכדנצר, אלא מה ת"ל בשנת שלש למלכות יהויקים בשנת שלש למרדו, לאחר שכיבשו עבדו שלש שנים ומרד בו, שנאמר (מ"ב כד) ויהי לו יהויקים עבד שלש שנים וישב וימרד בו, ולמדך כאן שעמד במרדו שלש שנים, הרי שש שנים לכיבושו, ובפעם הזאת נמסר בידו והרגו ונתקיים בו קבורת חמור יקבר, והמליך את יהויכין בנו תחתיו ובא לו לבבל, אמרו לו יועציו הגור מרד בך והמלכת בנו, מתלא אמרן מכלבא בישא גוריא טבא לא נפיק, חזר עליו לתשובת השנה והגלהו והמליך לדקיהו, וכן כתיב בספר מלכים בסופו, נמצאת גלות יהויכין בשנת שבע לכיבוש יהויקים והרי הכתוב קורא אותה בשנת שמונה למלכות נבוכדנצר בספר מלכים בסופו, למדנו שבשנה שניה למלכותו כיבשו (מגילה יא:). **במוצאי שביעית מי משכחת לה.** ראה רש"י ע"ז ט: גירסא אחרת. **שנת חמשים עולה לכאן ולכאן.** שנת היובל ושנה ראשונה של שמיטה (ר"ה ט.) שנת היובל היא מיובל שעבר ומונין אותה שנה אחת ליובל הבא (לקמן כד:). **ארבע משמרות עלו מן הגולה.** בבית שני והשאר לא עלו, שהרבה מישראל נשארו ולא רצו לעלות (תענית כז.). **פשחור ואימר.** ומבעיא לי דפשחור לא כתיב גבי כ"ד משמרות (שם, ועי"ש בהגהות הב"ח). **וחלקום לכ"ד משמרות.** וכתבו כנוי של כל אחד ואחד בחלק (שם:). **בללום ונתנום בקלפי.** כתבו על כ"ד חתיכות קלף ראשי משמרות שחלקו מאותן ד' (שם). **בא ידעיה.** משמרה של ידעיה בא אחד מהן ונטל חלקו וחלק ה' חתיכות קלף דהוו להו שש, ומי שהיה עולה בידו ראשון היה לשבת ראשונה, שבסדר שהיו עולין בידו זו אחר זו כך היו עובדין בשבתותיהן זו אחר זו (שם).

שינויי נוסחאות

א] דאמר רבי שמואל (ש"מ), **ב]** אחרינא חמיסר הני חמיסרי הויין (ש"מ), **ג]** שלש גליות הוו שתי גליות הוו גלו בשבע (ש"מ), **ד]** י"ד בהדי שתא דחורבן דתיהוי במוצאי שביעית מחד בשבוע (ש"מ וכ"ה בצ"ק), **ה]** וכו'. ס"א מחד שבוע לחד שבוע למפרע קא חשיב ט"ו שנה משנת היובל עד החזרתן (ש"מ), **ו]** בס"א: משתא, **ז]** דגלו בה עד יובל קאמר (ש"מ), **ח]** וסבר דבתשעה עשר (ש"מ), **ט]** ויחזקאל קאמר לדידי נמי דאמינא חמשה עשר משנת י"ח שחרב הבית בה עד יובל משכחת לה כ"ה לבר משתא דגלו בה יהויכין ויחזקאל (ש"מ), **י]** נ"ל בא, **יא]** פי' הקונטרס נסכים (ש"מ), **יב]** נ"א דאפילו אם הביאו עם קרבנו אין טעון הנסכים שירה ומיירי כו' (צ"ק), **יג]** יום הנסכים שמביאין (ש"מ), **יד]** (צ"ק), **טו]** עשרין ושש הויין דאמר מר [והשאר נמחק] (ש"מ), **טז]** נהרג (צ"ק), **יז]** ממנין (צ"ק), **יח]** נ"א שיוצאה,

---

א) נראה דחסר כאן וצ"ל דליכא למימר דאמרו שירה על נסכי התמיד דהא כבר בטל התמיד

שיטה מקובצת

אבעיא. עי' תוס' מנחות (מד ע"ב): **היין.** עי' תוס' פסחים (דף סד ע"א): **אשתיה לחודה לא אמרי'.** נ"ב וא"ת והא אמרי' לעיל הביא ענבים ודרכם דליכא אלא שתיה לחודה, וי"ל דמיירי כשהביא גם פירות עמהם, א"נ שאני התם שאין בו אכילה לעולם אפי' [הכי] רבינהו קרא לשירה, אבל בקרבן שיש בו אכילה מיבעיא ליה אי הוי כמו שדרכן תמיד או לא. עכ"ל הרא"ש ז"ל: **כיבש.** עי' [ערוך] ערך גל: **רש"י ד"ה כיבש יהויקים כו' בשנת שלש למרדו.** דשלשה שנים מרד ועלה עליו בשנה שלישית למרדו: **תוס' ד"ה נסכים כו' אם התנדב אדם מנחת נסכים.** גליון. דהא יחיד אף בנסכים דקרבן חובה אין טעון שיר כ"ש דנדבה. ר"י ז"ל: